

MARTIN JOSEPH MENGAL

Martin Joseph Mengal werd geboren te Gent op 27 januari 1784. Zijn vader speelde hoorn in het orkest van de schouwburg. Reeds zeer vroeg gaf de jonge Mengal blijk van een uitzonderlijke aanleg voor de muziek. Bij zijn vader leerde hij hoorn spelen, terwijl volgde hij ook vioollessen. Nauwelijks twaalf jaar trad Mengal op in het publiek als violist en het volgend jaar speelde hij de eerste partij hoorn in het orkest van de opera. Zonder opleiding zette Mengal zich aan het componeren. Faipoult, prefect van het Schelde-departement, stuurde Mengal in 1804 naar Parijs om aan het conservatorium zijn studies te voltooien. Wat later werd hij ingelijfd bij het muziekkorps van de grenadiers van de keizerlijke garde en trok met zijn regiment naar Italië, Oostenrijk en Pruisen. 's Winters kwam zijn regiment telkens naar Parijs terug, waardoor Mengal zijn muziekstudies kon verder zetten. In 1807 werd hij bij het leger ontslagen. Hij behaalde een eerste prijs voor hoorn en een tweede prijs voor harmonie te Parijs in 1809. Hij werd aangeworven bij het orkest van de Opéra Comique van Parijs. Hier werd in 1818 zijn eerste opera "Une nuit au château" opgevoerd. Later schreef hij nog een vijftal opera's alsook talrijke muziekstukken. Talleyrand bewonderde het talent van Mengal en nodigde hem jaarlijks uit voor een verblijf in september en oktober op zijn kasteel te Valencay. In 1824 keert Mengal naar zijn vaderland terug. Piers de Raveschoot, burgemeester van Gent, verzocht Mengal het bestuur van de Gentse opera op zich te nemen; dit werd echter een mislukking. Daarna werd Mengal dirigent van het orkest van opera. In 1830 werd de schouwburg gesloten en Mengal dirigeert eerst het orkest te Antwerpen en daarna te Den Haag. In 1835 is Mengal opnieuw te Gent en wordt hij belast met de directie van het pas opgericht conservatorium. De "stedelyke toon- en zangkonst-bewaerschool" werd ondergebracht in een deel van het stadhuis, Hoogpoort 42. Onder de kundige leiding van Mengal kwam het conser-

vatorium alras tot bloei. Mengal zelf onderwees harmonie, compositie en hoorn. Onder de knapste leerlingen van Mengal moeten F.A. Gevaert en K. Miry worden vernoemd.

Mengal was ook muziek- en orkestleider van de "Muziek- of Toonkunst-Maetschappij van S.Cecilia", die aanvankelijk haar concerten gaf in het Casino en daarna verhuisde naar Spiegelhove op de Nieuwe Wandeling. Mengal leidde ook de "Société des Choeurs" of "Choor-Gezang-Maetschappij", gesticht in 1835 en gevestigd in de herberg "In den Prins" in de Ramen.

Mengal schreef kerkelijke muziek, een zestal opera's, een aantal koren, waaronder een "Hymne aan Artevelde", ontelbare romances, een aantal stukken instrumentale muziek en tientallen werken voor kamermuziek. Hij overleed op 4 juli 1851. In 1859 werd op zijn graf op het Campo Santo van Sint-Amandsberg een monument opgericht.

Een broer van Mengal, nl. Jean-Baptiste Mengal, geboren te Gent op 21 februari 1792, studeerde ook muziek en behaalde een eerste prijs voor hoorn in 1814 te Parijs. Hij bleef te Parijs en speelde in het orkest van de opera. Hij was ook lid van de muziekkapel van Lodewijk XVIII en was een van de stichters van de "Société des concerts du Conservatoire". Hij overleed te Parijs op 19 december 1878. Nog twee andere broeders werden ook muzikant. In de Wegwijzer van Gent ontmoeten we nog juffr. Adèle Mengal en juffr. Aimable Mengal, dochters van Martin-Joseph Mengal, als pianisten.

M. VAN GENT

BRONNEN :

1. P. Bergmans : Variété musicologiques. (Gent 1891)
2. Dictionnaire bibliographique.

EEN WOORDJE OVER DE MELKMARKTEN TE GENT

Het gebruik van de grote provinciale wegen was vroeger onderworpen aan het betalen van tolrechten of barreelrechten. Het tarief bedroeg :
Voor elk paar wielen van welkdanig voertuig (drie wielen te rekenen voor twee paar) 5 centimes

Voor elk paard of muilezel bespannen of onbespannen, tot vier toe : 10 centimes.

De plaats van ontvangst van de rechten werd aangeduid door een paal, die van zonsondergang tot zonsopgang werd verlicht. Volgens de art. 7 tot 15 waren de karren en wagens, die voedingswaren en melk rechtstreeks naar de markt van een stad voerden, vrij van deze rechten. Ge-

zien er echter te Gent geen melkmarkt was, verplichtten de inners van de tolrechten de melkboeren de rechten te betalen. Om vrij gesteld te worden van deze rechten vroegen enkele landbouwers van Oostakker aan het gemeentebestuur van Gent melkmarkten in te richten. De gemeenteraad ging in op dit verzoek en besloot op 6 mei 1848 :

Art. I : Vanaf 1 juni zal een melkmarkt worden ingericht op

1. het klein plein bij Vijfwindgaten
2. aan de Rode Torenkaai
3. nabij het Heilig Kerst
4. aan de Hebberechtstraat (= begin Kortrijksestraat)
5. op het Sint-Pietersplein
6. nabij de Nieuwe Wandeling aan de Coupure.

Art. II : De landbouwers, die melk naar de stad brengen, zullen hun melk mogen verkopen op de voornoemde plaatsen tot 9 uur 's morgens mits een maandelijks recht van 25 centimes.

We weten niet of de melkmarkten veel succes hebben gekend. Nog tussen de twee oorlogen zullen de boeren - meestal de boerin geholpen door haar dochter - met kar en paard naar de stad komen. Op de kar glinsterden een achttal koperen kannen in de zon. Onze melkboerin kwam dagelijks van Zeveneken, een andere boerin kwam dagelijks van Zomergem. In de maand mei brachten ze meikevers mede voor de kinderen. De opkomst van grote melkerijen en de verkoop van melk in flessen in zuivelwinkels hebben stilaan de melkboeren verdreven. Wereldoorlog II met de verplichte levering van de melk aan de melkerijen stelde een einde aan het naar de stad komen van de melkboeren. De tolrechten op de wegen werden afgeschaft door de wet van 15 november 1866.

M. VAN GENT

BRON : Verslagen gemeenteraad. Deel 49

TE GENT

1. De stad Gent is door de Raad van Europa aangewezen als laureaat van de wedstrijd "Monumentenzorg". Door een internationale jury te Straatsburg werden de dossiers in verband met de restauratie van de Sint-Niklaaskerk en de Sint-Pietersabdij bekroond met een eerste prijs. (zie : De Gentenaar 31.10.1975). "Ghendtsche Tydinghen" verheugt zich over dit prachtig resultaat, hoopt dat de werken tot een goed einde kunnen gebracht worden en dat in de toekomst voldoende aandacht zal geschonken worden aan de particuliere gebouwen en aan de omgeving van de historische gebouwen.

2. De V.Z.W. Gandae, een vereniging die een beschutte werkplaats en een tehuis voor gehandicapten heeft opgericht, heeft twee woningen in het Oud Begijnhof, Gravin Johannastraat, prachtig laten herstellen. Onze oprechte felicitaties aan Gandae voor de inspanningen voor zo'n humaan en edel doel.
3. In de solidariteitsreeks verscheen op 24 november 1975 een zegel met het portret van E. Moyson (Gent 9.1.1838 - Luik 1.12.1868) en een zegel met het portret van dokter F. Snellaert (Kortrijk 21.7.1809 - Gent 3.7.1872).
4. Op 1 november 1975 overleed te Gent de componist Norbert Rossseau. Hij werd geboren te Gent op 11 december 1907 en componeerde een groot aantal werken. "Kenmerkend voor zijn oeuvre zijn een volkomen technische beheersing van het métier en een overtuigende lyrische kracht". (Drs. K. Cooremans).
5. Door ACEC-Gent werd de grootste gasturbine ter wereld gebouwd voor de elektrische centrale van Drogenbos. De turbine heeft een kracht van 100 megawatt.
6. Een van de schoorstenen van de elektrische centrale in de Ham werd afgebroken in de maanden november-december 1975.

VRAAG EN ANTWOORD

Antwoord op vraag 69

We kregen een antwoord op vraag 69 van de heren G. Bracke en Ch. Van Burm. Beide leden verwijzen naar het boek "Société Anonyme de la Lys 1838-1938", dat uitgegeven werd ter gelegenheid van het honderdjarig bestaan van de fabriek.

Antwoord op vraag 67

In "Dagh-Cronijcke van Gent 1538-1559" fol. 53 r (Univ. bibliotheek Gent Hs. 2562) leest men : "soo ist datmen op den 22 december op de comptoiren ten stathuyse ende over al schreef te zijne den eersten januarij stylo novo ende was alsdan ghepasseert kerstdach ende nieu avont, waer van luttel menschen ofte gheene onder tghemeente de cause wisten".

Dr. J. SCHEERDER

BIBLIOGRAFIE

1. Dr. J. Decavele : De Dageraad van de Reformatie in Vlaanderen (1520-1565). Voornoemde studie werd bekroond door de Koninklijke Academie voor Wetenschappen, Letteren en Schone Kunsten. Uit de besluiten van de auteur blijkt, dat men het protestantisme niet mag beschouwen als enkel een voorwendsel om economische ambities te rechtvaardigen, maar integendeel het grondmotieven toekennen, die voor alle aanhangers gelden, namelijk de religieuze aantrekkingskracht, die het bestaan van een dergelijke massale beweging en haar verspreiding in alle sociale klassen mogelijk maakte en in de jaren zeventig zo gevaarlijk werd voor de gevestigde orde.

Het werk kost 2.800 fr. en kan besteld worden bij de Kon. Academie, Kunstlaan, 43, Brussel.

2. Door het stadsbestuur van Gent wordt een brochure verspreid "De Dienst voor Culturele Zaken van de Stad Gent". In deze zeer verzorgde en rijk geïllustreerde brochure worden naast een bondige geschiedenis de activiteiten van de verschillende culturele diensten behandeld. (musea, bibliotheek, schouwburgen, enz.).

KIJK-HIJ-KIJKE !!

I.

Hier in ons goeie stad van Gent
gebeuren soms wel vieze dingen
daarom wil ik op den moment
in dees revue daar iets van zingen
Van 't geen er hier zoo omme gaat
Zal 'k eenige staalkens laten blijken
en vast ge zult van meenige daad
heel zeker aardig staan te kijken *(bis)*

II.

G'hebt hier op onze groenselmort
een pompe staan met stinkend water
wie er van drinkt, wordt ziek in 't kort
hewel aanhoorders, wat bestaat er ?
men spoelt in dat ondrinkbaar nat
al 't geen dat g'op de moort ziet prijken !
mij dunkt dan d'heere van de stad
ne keer daar naar zoûn meuge kijken ! *(bis)*

III.

Het bier van 't oude mangesticht
geleverd bij adjudicatie
kost negen frank de ton, maar 't ligt
ook niet in d'ouwkens ilder gratie
maar 't bier geleverd aan 't prison
veur boeven die niet veel gelijken
ach ! dat kost drij frank meer de ton
ge ziet hoe d'ouwkens staan te kijken *(bis)*

IV.

Wij hên hier op den lotingsdag
wel vijf, zes moorden zien gebeuren
geen één politie die dat zag
zeg, es dat nu toch niet te betreuren ?
binst dat men moordt langs hier en daar
ziet men schier geen politie prijken !
maar kijk : is 't werkstakinge maar
tons zijn ze dapper aan het kijken ! *(bis)*

V.

De trams met accumulateurs
die gaan uit Gent in 't kort verdwijnen
den trolley zal in plaats daarveur

de trams tons trekken op de lijnen
Welnu dien élektrieschen draad
die elders overal moest wijken
gaat hier ontsieren, mort en straat
daar zal veel volk komen naar kijken (*bis*)

VI.

Het stadsbestuur moest in de gaz
onlangs den kolenhandel staken
't en was maar just, want 't es wat kras
een anders nering aan te raken
Maar in zwemschool en theatrezaal
de stad, doet dáár maar voort pratijken
Men tapt er drank op groote schaal
en d'herbergiers staan stom te kijke (*bis*)

VII.

Den beestenhof in zijne fleur
gaf aktiës aan zestig ballen
nu dat hij weg moest par malheur
meent gij dat d'actiën zijn gevallen ?
Pardon ze zijn nu 't dobbel weerd
't Secret van eenige groote rijken ?
Wie daar nen kop aan krijgt of steert
Mag zeggen dat hij fel kan kijke !

VIII.

'k Schie uit, mij dunkt 'tes al genoeg
hoewel 'k nog veel kan openbaren
maar 'k zoe hier staan tot morge vroeg
dus 'k zal veur later dat bewaren
En wil 't publik aandachtig nu
Het eene met het ander vergelijken
dan zal 't ook zien dat dees revue
met recht mag heeten, "Kijk-hij-kijke" !

*Lied uit de Gentse revue "Kijk-hij-Kijke" door J. Antheunis en
A. Cornelis, opgevoerd in 1903.*